

Diagnostiek van
PERSOONLIJKHEID
en
PSYCHOPATHOLOGIE
De persoon achter de klachten

29 juni 2017, Eenhoorn Amersfoort

Programma | 29 juni 2017 | De Eenhoorn, Amersfoort

Diagnostiek van persoonlijkheid en psychopathologie

09.00 uur   Ontvangst en registratie met koffie en thee

09.30 uur   Opening door de dagvoorzitter

Liesbeth Eurelings, klinisch psycholoog en emeritus bijzonder hoogleraar aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen op het vakgebied 'Beroepsopleidingen tot psycholoog in de individuele gezondheidszorg', Universiteit Leiden.

09.40 uur   **Nog steeds de DSM? Hoogste tijd voor een alternatief!**

Deze inleiding gaat over de klemsituatie waarin klinici zich begeven bij het toepassen van de DSM in de GGZ. Zij wringen zich in bochten om te voldoen aan de externe eisen en verplichtingen. Zij ervaren dagelijks dat het toepassen van de DSM tekortschiet en zij voelen zich daardoor in hun werk beperkt. Toch willen zij hun werk goed doen en de cliënt/patiënt tot zijn recht laten komen in de diagnostiek en behandeling. Welke zijn deze beperkingen? Hoe kun je meer recht doen aan de klinische werkelijkheid en is er een visie op psychopathologie die meer houvast geeft? Clinici zouden weer hun professionele posities in moeten nemen. In de lezing passeren een aantal uitgangspunten, stellingen, mythes over en drogredenen voor het gebruik van de DSM, met name over de persoonlijkheidsstoornissen, de revue.

Wim Snellen, klinisch psycholoog.

10.00 uur

De persoon achter de klachten: psychopathologie binnen de context van persoonlijkheid

Er zijn 8 miljard mensen op deze aarde en al die mensen zijn uniek. Desondanks blijkt de variatie in hun persoonlijkheidseigenschappen terug te voeren te zijn op een beperkt aantal hoofdcomponenten: de modules waaruit de persoonlijkheid globaal gezien is opgebouwd (zoals de Big Five, of de zeven hoofddimensies van de Temperament and Character Inventory). Deze dimensies blijken neuroanatomische correlaten te hebben in het brein. Bepaalde stukken van het brein maken dus bepaalde persoonlijkheidseigenschappen mogelijk. In zijn lezing zal Rutger Goekoop laten zien welke hersengebieden dat zijn. Op basis van die bevindingen zal hij een model van de menselijke Psyche voorstellen, waarbij primitieve (stress-) responspatronen zoals de bekende Fight, Flight, Fright, Freezing, Feeding, Fornicating, Fainting, Foraging, en Friend-foe discrimination 'in toom' worden gehouden door regulerende persoonlijkheidseigenschappen. Het niet goed ontwikkelen van zulke eigenschappen in de loop van het leven (d.w.z. persoonlijkheidsproblematiek) leidt tot onvoldoende controle over deze basale stress-responsen (d.w.z. psychopathologie). Op die manier kunnen klachtenpatronen worden geplaatst in de context van de (stagnerende) persoonlijkheidsontwikkeling. Dit model kan dienen als conceptuele basis van waaruit de patiënt in de klinische praktijk kan worden beschreven, begrepen, en geholpen."

Rutger Goekoop, psychiater, onderzoeker en manager zorg Parnassia Groep PsyQ in Den Haag.

10.50 uur

Pauze

11.20 uur

Een dynamische netwerk benadering van psychopathologie

Vanuit een nieuwe dynamische invalshoek van waaruit we de ontwikkeling van de psychopathologie kunnen begrijpen wil Marieke Wichers de traditionele grenzen tussen diagnoses overstijgen. Ook bespreekt zij hoe de zogenaamde netwerk benadering nieuwe inzichten zou kunnen geven. Vervolgens illustreert ze hoe we deze nieuwe theorie concreet kunnen maken en wat dit eventueel voor mogelijkheden zou kunnen bieden voor uitgebreidere diagnostiek en /of monitoring van patiënten.

Marieke Wichers, adjunct-hoogleraar, dept. Psychiatrie, Interdisciplinary Center for Psychopathology and Emotion regulation (ICPE), UMCG, Groningen.

- 11.55 uur **Ervaringsdeskundigheid als bron van innovatie: taperingstrips en zelfmonitoring voor dosisoptimalisatie**
Het vinden van de juiste dosis van een antidepressivum en het starten en het stoppen daarmee is vaak niet eenvoudig. Zoeken naar een praktische oplossing heeft geleid tot de ontwikkeling van zogenaamde taperingstrips (www.taperingstrip.nl). Een n=1 experiment waarin geleidelijke afbouw werd gecombineerd met zelfmonitoring (dmv ESM met PsyMate) liet zien dat zo vroegtijdig waarschuwingssignalen kunnen worden opgepikt voor een mogelijke terugval. Die vroege waarschuwing biedt arts en patiënt de mogelijkheid om eerder in te grijpen. Besproken zal worden hoe het combineren van taperingstrips en zelfmonitoring artsen en patiënten kan helpen bij het verantwoord starten en stoppen met psychiatrische medicatie en het vinden van de juiste dosis, op maat van de patiënt.
Peter C. Groot, onderzoeker/ervaringsdeskundige, User Research Center Universiteit Maastricht.
- 12.10 uur Lunchpauze
- 13.10 uur **Casuïstiek: experts presenteren hun visie op de relatie tussen persoonlijkheid en psychopathologie**
Paul van der Heijden en Hilde de Saeger bespreken twee casussen van patiënten met ernstig depressieve klachten waarbij persoonlijkheidskenmerken en -ontwikkeling een verschillende rol spelen in de ontstaansgeschiedenis en de behandeling van de symptomatologie. Vooral bij langer durende depressieve klachten speelt de persoonlijkheid een grote rol in het ontstaan en onderhouden van de symptomen, hoe ermee wordt omgegaan en in de prognose. Met andere woorden: het hebben van inzicht in persoonlijkheidskenmerken, zeker bij langer bestaande klachten, is voor een goed behandelbeleid onontbeerlijk. Bovendien is aandacht voor de persoon achter de klachten en het verkrijgen van inzicht in het persoonlijkheidsfunctioneren middels een diagnostisch onderzoek op zichzelf al helpend voor patiënten.
Hilde De Saeger, Klinisch Psycholoog/Psychotherapeut, De Viersprong en **Dr. Paul van der Heijden**, klinisch psycholoog/ psychotherapeut, onderzoeker, Reinier van Arkel, Radboud Universiteit Nijmegen.
- 14.10 uur Pauze
- 14.40 uur **Individuele netwerken: van theorie naar klinische praktijk**
Het netwerk perspectief wint aan populariteit, ook in klinisch onderzoek. Doordat de focus in een netwerk perspectief op de interactie van symptomen ligt, kunnen netwerken mogelijk een belangrijke rol hebben voor de klinische praktijk. Zo zou een individueel afgestemd netwerk kunnen laten zien hoe symptomen elkaar in stand houden. Voordat theorie praktijk wordt, zijn er echter nog wel een aantal uitdagingen. In deze lezing zal ik de mogelijkheden en uitdagingen van de huidige netwerk technieken schetsen. Specifiek zal ik ingaan op het verkrijgen van individuele netwerken op basis van tijdserie data en netwerk analyses, zoals de centraliteit van een symtroom.

Laura F. Bringmann, universitair hoofddocent (tenure track), Universiteit Groningen.

15.25 uur

Depressie en levensverhaal

Vijftien jaar geleden kwam ik in een ernstige crisis terecht. Depressie, zei mijn huisarts. Ik had moeite met zijn diagnose, want ik wist zeker dat ik dat ik leed aan iets anders, namelijk overspannenheid. De geleidelijke aanvaarding van de diagnose wierp een geheel nieuw licht op mijn leven, met name op problemen waar ik mijn leven lang mee heb geworsteld, maar waartussen ik nooit een verband had gezien. De enige manier om na te gaan tot hoever de storing (blijkbaar een persoonlijkheidskenmerk) zich uitstreckte was er een boek over te schrijven. Het schrijven werkte als 'wechselseitige Erhellung': Het DSM-patroon onthulde een onvermoede samenhang in mijn leven; het verhaal verhelderde van zijn kant het DSM-patroon en hielp me er correcties op aan te brengen. Op deze wisselwerking zal ik nader ingaan in mijn lezing.

Prof. dr. Maarten van Buuren, Universiteit Utrecht

16.00 uur

Boekpresentatie en afsluitende borrel